

Maka Zsófia*

A versenyjog és a tech-óriások küzdelme a digitális platform-gazdaságban – A digitális piacokról szóló rendelettervezet (DMA) törekvései és fejleményei

1. BEVEZETÉS

A digitális társadalmat négy alapvető sajátosság jellemzi: a földrajzi elhelyezkedés irrelevanciája, a platformok kulcsszerepe, az interkonnekktivitás és a *big data* használatának fontossága.¹ A digitális technológia ugyanakkor mindennapi életünk része, amely létfontosságú keretet teremt minden modern gazdasági ágazat számára.

Felhasználóként a digitalizáció fent említett hatása révén kiemelkedett és a digitális piacok sajátosságai révén megkerülhetlenné vált tech-óriások mint a Google, Apple, Facebook (Meta), Amazon, Microsoft működésének hatását elsősorban a rendelkezésre álló információk, termékek, szolgáltatások számának tükrében tapasztaljuk meg.

Ugyanakkor, a gyorsaságnak, hatékonyságnak és a végteleen növekedés, innováció eszményképének ára is van, amelyet a fent említett, piacokon kvázi szabályozóvá vált platformok versenytársai, üzletfelei, illetve mi magunk felhasználók, fogyasztók is érzékelünk.²

Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2020. december 15. napján hozta nyilvánosságra a Digitális Szolgáltatásokról szóló jogszabálysomagot; ennek egyik eleme a tanulmány tárgyúul szolgáló, a digitális ágazatban a méltányos és versengő piacok biztosítására létrejött, digitális piacokról szóló rendelettervezet, az ún. Digital Markets Act (a továbbiakban: DMA).³

A tanulmány a DMA megalkotásához vezető digitális piaci sajátosságokat, problémakört, és az annak feloldására a Bizottság részéről igénybe vett hatósági eszközöket kívánja bemutatni elsősorban versenyjogi szempontból, ezáltal felvillantva a DMA megalkotásának és kialakításának háttérül szolgáló indokokat. Majd, a cikk erre építkezve kíván betekintést nyújtani a DMA szabályozási koncepciójába, rendszerébe, ismertetve a jogalkotási tárgyalások fejleményeit is.

2. A DIGITÁLIS PIACOK SAJÁTÓSÁGAI ÉS AZ AZZAL KAPCSOLATOS VERSENYHATÓSÁGI GYAKORLAT

2.1. A DIGITÁLIS PLATFORMOK SAJÁTÓSÁGAI

A digitális platformok olyan infrastrukturális létesítmények, amelyek célja az egyének és vállalkozások közötti kapcsolat létrehozása annak érdekében, hogy értéktérmető interakció jöjjön létre.⁴ Így a digitális platformok lételeme, hogy rajtuk keresztül több, egymást kiegészítő termék, szolgáltatás, információ és alkalmazás tud egymáshoz kapcsolódni olyan módon, hogy az a platformhoz csatlakozó minden szereplőnek jólétebeli növekedést hoz.⁵ Következésképp a platformok előnye abban áll, hogy az információk, adatok és szolgáltatá-

* Maka Zsófia: Igazságügyi Minisztérium, Versenyjogi és Szellemi Tulajdonjogi Főosztály, jogi szakügyintéző.

1 Julia CHARRIÉ, Lionel JANIN: Ficalite du numérique Le numérique: comment reguler une économie sans frontière, La note d'analyse 35, *France Stratégie*, 2015, 67. o. A jelen tanulmányban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egységesen 2022. február 25.

2 Részben erre a problémakörre reagálva került megalkotásra a személyes adataink feletti kontroll visszaszerzése érdekében az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: GDPR), vagyis az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

3 Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló

jogszabály). A tanulmányban a továbbiakban a „versengő piacok” megnevezést használjuk a rendelettervezet fordításában található „megtámadható piacok” helyett – ami az angol „contestable” szó tükörfordítás – mivel az álláspontunk szerint jobban kifejezi a DMA célját és a szabályozás jellegét.

4 Martin EIFERT – Axel METZGER – Heike SCHWEITZER, Gerhard WAGNER: Taming the giants: The DMA, DSA package, *Common Market Law Review*, 2021, 987. o. Lásd további információkért: Geoffrey G. PARKER, Marshall W. VAN ALSYTNE, Sangeet paul CHOUDARY: Platform Revolution, *Norton&Company*, 2017.

5 A fúziókontroll-eljárásban az érintett piac meghatározásának nehézségével kapcsolatban lásd BURÁNSZKI Judit: A digitális piacokat érintő összefonódások vizsgálatának tapasztalatai a Gazdasági Versenyhivatal legutóbbi ügyei során. *Versenytükkör*, 2020/2., 10. o.

sok összekapcsolása révén azokat további hozzáadott értékkel kínálják tovább a felhasználóknak, rendszerint pénzbeli ellen-tételezés nélkül; ez alkotja lényegében a két- és többoldalú piacok üzleti modelljének alapját.

A platformok által nyújtott szolgáltatások ingyenessége, határok nélkülsége ugyanakkor nagyszámú felhasználó számára vonzó lehet, hiszen komolyabb pénzbeli befektetés nélkül juthatnak rövid idő alatt a keresett információhoz, szolgáltatásokhoz, míg a kereskedők elviekben komoly piacra lépési akadályok és termelési költségek nélkül juttathatják el termékeiket a potenciálisan jelentkező, kiterjedt felvevő piachoz. A platformok számára az ilyen interakciók és tranzakciók elősegítése eredményeként jelentkező előny a felhasználók adataiban, figyelmében keresendő. A figyelem alatt azt értjük, amikor a felhasználó a számára testreszabottan összeállított tartalomra koncentrálna.⁶

Ugyanis a felhasználók preferenciáinak vizsgálata, követése révén a felhasználók számára célzott jelleggel értékesíthető termékek, szolgáltatások, a számukra „megfelelő” áron, amely komoly reklámértékkel is bír, így az információ ilyen tekintetben is pénzzé tehető. A personalizáció, a termékek és szolgáltatások minél pontosabb személyre szabása és a kiterjedtebb elérés révén a felhasználó számára nagyobb értékkel bírhat egy nagyobb platform használata, illetve az ahhoz való csatlakozás, egyre több felhasználót maga után vonzva. Ez a digitális ágazatban kulcsfontosságú jelenség, az ún. *közvetlen hálózati hatás*, amely azzal jár, hogy a kereskedők számára is előnyösebb a minél nagyobb felhasználói bázissal jelentkező platformok használata, ami *közvetett hálózati hatásként* kumulálódik.

Felismerve a problémakör akut jellegét, a digitális piacon jelentkező problémákkal több tudományos kutatás is foglalkozik, amelyek közül elsősorban Jacques Crémer, Yves-Alexandre de Montjoye és Heike Schweitzer tanulmányát⁷ (a továbbiakban: *Crémer-jelentés*) kívánjuk kiemelni. A Crémer-jelentés a digitális gazdaság három kulcsfontosságú ismervét emeli ki, nevezetesen a már részben ismertetett *hálózati externáliákat, az extrém jellegű méretgazdaságosságot⁸, illetve az adatok szerepét*.

A hálózati hatások vonatkozásában kiemelendő továbbá, hogy amennyiben egy új belépő a már piacon jelen lévő, inkumbens szolgáltatóval kíván versenyezni, nem elegendő, hogy jobb minőséget kínál akár alacsonyabb áron, hanem az inkumbens szolgáltató felhasználóit (mind a keresleti, mind a kínálati oldalon) arról is meg kell győznie, hogy térjenek át az ő platformjára, a már meglévő preferenciák és kényelem ellenére. A méretgazdaságosság extrém megtérülése ugyanakkor tovább erősíti az inkumbens platformok szerepét, ezáltal további behozhatatlan versenyelőnyt szolgáltatva, hiszen ennek köszönhetően a digitális szolgáltatások előállításának költsége

sokkal kisebb, mint amekkorát az azt igénybe vevők száma arányosan indokolna.

Az extrém mértékű megtérüléseket tovább fokozza az *adatok digitális gazdaságban betöltött szerepe*, amely lényegében a digitális piacok fizetőeszköze és a digitális gazdaság alapköve. A platformok működésük jellege révén ugyanis hatalmas mennyiségű adatot halmoznak fel, amely alapvető fontosságú az új, innovatív szolgáltatások előállítására szempontjából, és amelynek jelentősége csak növekszik. Az inkumbens és új belépőként jelentkező szolgáltatók, illetve a felhasználók között jelentős információs aszimmetria szinte áthághatatlan piaci akadályként van jelen, és függéssel párosul. A hálózati hatások így azt is megakadályozhatják, hogy egy komoly innovációs potenciállal bíró platform „leváltsa” az inkumbenst.

Tovább növeli a platformjelenség hatását, amikor egy platform a termékek és szolgáltatások összekapcsolása révén szomszédos piacok felé is terjeszkedni kezd: ún. *digitális ökoszisztémák* alakulnak ki azzal a céllal, hogy a felhasználók az üzleti vagy magánélet különböző területein felmerülő igényt kezeljék és kielégítsék.⁹ Az ennek révén létrejövő *konglomerátumhatás* pedig még könnyebbé teszi a fogyasztó igényeinek személyre szabott kielégítését, kvázi bezárva a fogyasztót (*bezártsági hatás, lock-in effect*) a kapuőr által kiépített szolgáltatásbirodalomba.

Amennyiben a fenti jellemzőket nem egyenlítik ki egyéb hatások, mint a platformok által nyújtott szolgáltatások körében jelentkező heterogenitás, vagy a felhasználók szolgáltatók közötti váltásának képessége, a „győztes mindent visz” logikája eredményeként a piac „kibillen” (*tipping*),¹⁰ vagyis egy vagy nagyon kevés számú megaplatforom marad az adott piacon.¹¹

Ahogy azt a fentiekből láthatjuk, a digitális platformok szerkezetileg is hajlamosak a koncentrációra, amely az inkumbens szolgáltatónak jelentős előnyt biztosít, azonban annak mértéke több tényezőtől függ. A Crémer-jelentés mellett egy ugyancsak nagy hatású tanulmányt szeretnénk kiemelni, az ún. *Furman-jelentést*,¹² amely tisztázza, hogy az adott időpontban fennálló, koncentrált piaci részesedés nem feltétlenül jelenti az érdemi verseny (*competition on the merits*) hiányát, annak csak egy indikációja.

A felhasználók figyelméért és így a piacokért vívott verseny révén a piacok továbbra is versengőnek tekinthetők, amennyiben az inkumbens szolgáltatók rá vannak szorítva az innovációra, illetve rendelkezésre áll a *multi-homing*, az adathordozhatóság és az adatok interoperabilitásának lehetősége. Ahogy azt a Furman-jelentés is írja, a platformok közötti váltás (*switching*) és a multi-homing jelensége, vagyis az azonos termékeket vagy szolgáltatásokat nyújtó digitális platformok párhuzamos használata az erős hálózati hatások

6 FIRNIKSI JUDIT: Rangsorolás- Új szabályozási igény a platformok és az információs túlerheltség korában. *Verseny és szabályozás*, 2022/1., 168. o.

7 JACQUES CRÉMER – YVES-ALEXANDRE DE MONTJOYE – HEIKE SCHWEITZER: A Competition Policy for the Digital Era. *European Commission*, 2019, 19–38. o.

8 A méretgazdaságosság fogalma a termelés hatékonyságának növekedését jelenti a méret, a kibocsátás vagy a tevékenység szintjének növekedése miatt, vagyis a hatékony termeléshez szükséges egy piaci nagyság elérése.

9 CHRISTIAN KARBAUM – MAX SCHULZ: Ecosystems: New challenges for competition law enforcement. *European Commission*, 2018, 2. o.

10 A „tipping” jelenségének és a közvetlen hálózati hatások közötti összefüggések további megértéséhez lásd JEAN-PIERRE DUBÉ – GÜNTER J. HITSCH – PRADEEP CHINTAGUNTA: Tipping and Concentration in Markets with Indirect Network Effects. *University of Chicago, Graduate School of Business*, 2008.

11 EIFERT–METZGER–SCHWEITZER–WAGNER: i. m. 9. o.

12 JASON FURMAN – DIANE COYLE – AMELIA FLETCHER – DEREK MCAULEY – PHILIP MARSDEN: *Unlocking Digital Competition, Report of the Digital Competition Expert Panel*. 2019.

ellenszere lehet.¹³ A váltás és a multi-homing ugyanakkor komoly költségekkel is járhat az érintett felhasználó részére, mint a platformon kezelt adatok elvesztése. Ennek csökkentésében játszhat szerepet az adathordozhatóság és az adat-interoperabilitás megteremtése, amely révén a felhasználók kényelme és váltási lehetősége is biztosított.

Amikor a platform már kontrollt szerez a kulcsfontosságú közvetítő szolgáltatások felett – mint egy alkalmazás áruház vagy közösségi hálózati szolgáltatás –, a platform már kapu-örnek minősül abból a szempontból, hogy már képes meghatározni a platformon a hozzáférési és üzleti feltételeket, és így szabályozóként léphet fel a piacon.¹⁴ Így, a digitális óriásplatformokat használó vállalkozások komoly függésben vannak a platformoktól a tekintetben, hogy elérhessék szolgáltatásaik igénybe vevőit; a digitális platformok fent ismertetett szerkezeti jellemzői miatt ki vannak szolgáltatva azok üzleti modelljének, adott esetben tisztességtelen üzleti gyakorlatainak; az ezekkel szemben fellépő versenyjogi gyakorlatot a következő fejezetben ismertetem.

2.2. A DIGITÁLIS PLATFORMOKON JELENTKEZŐ PROBLÉMÁK KEZELÉSE AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG RÉSZÉRŐL

Az előző fejezetben ismertetett problémák már a kétezres évek fordulóján és első évtizedében jelentkeztek. Ekkor azonban a digitális piacok vonatkozásban főként a Microsoft volt a Bizottság radarja fókuszában, azonban a DMA megalkotásának alapjául szolgáló előzmények 2014-től datálhatóak.¹⁵

A 2010-es években a Bizottság versenyjogi jogérvényesítési politikája erőteljes fordulatot vett, amit elsősorban a Google és Facebook elleni, az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 102. cikke,¹⁶ vagyis az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja alapján lefolytatott eljárások fémjeleztek. Ennek alapján a Bizottságnak, illetve a releváns versenyhatóságnak először az érintett piacot kell definiálnia annak értékelése érdekében, hogy a vállalkozás valóban erőfölényben van-e, majd bizonyítania kell annak versenygátló hatással járó visszaélésszerű magatartását, miután az megtörtént,

13 Uo. 37. o.

14 CRÉMER-DE MONTJOYE-SCHWEITZER: i. m. 60–63. o.

15 POLYÁK Gábor – PATAKI Gábor – GOSZTONYI Gergely – SZALAY Klára: Versenyjogi előzmények és piacsabályozási eszközök a digitális piacokról szóló európai rendelet tervezetében. *Verseny és Szabályozás*, 2021, 148. o.

16 EUMSZ 102. cikk: „A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.

Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

- tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;
- a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára;
- egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek;
- a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

tehát ex post jelleggel. A versenyhatóságok – és így a Bizottság – vizsgálata során felmerülő főbb kihívások a dinamikusan változó környezetben az érintett piac meghatározása, a piaci erő és a versenyellenes magatartás értékelése.¹⁷

További kihívásként jelentkezik ugyanakkor a digitális piacokon jelentkező, versenyhatással járó összefonódások vizsgálata is, amelyeket a szakirodalom *gyilkos felvásárlásoknak* (*killer acquisitions*) nevez. Ezen felvásárlások során ugyanis az inkumbens vállalkozások azzal az elsődleges céllal vásárolják fel a nagy innovációs potenciállal bíró kisebb vállalkozásokat, hogy a jövőbeli versenyt akadályozzák.¹⁸

Így ennek megfelelően a fejezet pár, a tech-óriás Google-t és Facebookot (Meta) érintő versenyjogi ügyeket mutatja be, a Bizottság fellépésében bekövetkező változás, és a Bizottság részéről a DMA megalkotásához vezető indokok bemutatása, felvezetése érdekében. Továbbá, az alább említett összefonódás-ellenőrzési ügyek is mutatják a Bizottság fókuszának változását, illetve a DMA 12. cikke is arra reflektál, hogy a gyorsan változó digitális ágazatban alapvető fontosságú a versenyképességi tendenciák ismerete.

Az ún. Google Shopping ügy 2010-ben kezdődött,¹⁹ majd a Bizottság 2015-ben, tehát öt évvel a vizsgálat kezdete után küldött kifogásközlést a Google-nak, mivel a „vállalat visszaélt az Európai Gazdasági Térségben (EGT) az általános internetes keresőszolgáltatások terén betöltött vezető pozíciójával, mivel az általános keresőoldalakon való listázás során módszeresen a saját ár-összehasonlító alkalmazását részesítette előnyben. A Bizottság előzetes álláspontja szerint ez a magatartás hátráltatja a piaci versenyt és sérti a fogyasztók érdekeit, ezért ellentétes az uniós antititrőrszabályokkal.”²⁰

A Bizottság 2017-ben kelt határozatában a kifogásközlésben foglaltakkal egyezően megállapította, hogy a Google valóban visszaélt erőfölényével. A Google magatartása azért volt visszaélésszerű, mivel a forgalmat a versenytárs ár-összehasonlító szolgáltatásoktól a Google saját ár-összehasonlító szolgáltatása felé térítette el abban az értelemben, hogy a Google általános keresőoldalaitól a versenytárs ár-összehasonlító szolgáltatásai felé irányuló forgalmat csökkentette, míg a Google általános keresőoldalaitól a Google saját ár-összehasonlító szolgáltatásai felé irányuló forgalmat pedig növelte,²¹ ezáltal lefektetve az *önelőnyben részesítés gyakorlatának* tilalmazott jellegét. Az eljárás eredményeként a Bizottság 2,42 milliárd eurós bírságot szabott ki a Google-ra, amelynek megalapozottságát és mértékét az Európai Unió Törvényszéke

17 Puric, SLAVICA: New European Solutions for Strengthening Competitiveness in Digital Markets. *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series*, 2021/5., 299. o.

18 Colleen CUNNINGHAM, Florian EDERER, Song MA: Killer acquisitions, *Journal of Political Economy*. *University of Chicago*, 2021/3., 15. o.

19 A Bizottság 2010. november 30-án indította meg vizsgálatát, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_10_1624.

20 Sajtóközlemény a Bizottság kifogásközléséről: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_15_4780.

21 A Bizottság AT.39740 sz. Google Search (Shopping) ügyben hozott határozata, 9–10. pont. Elérhető: [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52018XC0112\(01\)&from=EN&fbclid=IwAR36BZHysLwKJ18EOc_SzVcP_Fz63nVi9HnlCLfyDu5deGU9lPsEQ8Yvujk](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52018XC0112(01)&from=EN&fbclid=IwAR36BZHysLwKJ18EOc_SzVcP_Fz63nVi9HnlCLfyDu5deGU9lPsEQ8Yvujk).

(a továbbiakban: Törvényszék) 2021. november 10-ei, T-612/17. sz. ügyben hozott ítéletében²² hagyta jóvá.

A Google Shopping ügyet az ún. Google Android ügy követte; a Bizottság 2015-ben indított vizsgálatot a tekintetben, hogy a Google versenyellenes megállapodásokat kötött-e, illetve visszaélt-e az intelligens mobilszközökhöz kapcsolódó operációs rendszerek, alkalmazások és szolgáltatások terén meglévő esetleges piaci erőfölényével. A vizsgálat kapcsán Vestager biztos asszony sokat mondó kijelentést tett, mivel értékelése szerint „[a] Bizottság célja az uniós antitruszszabályok alkalmazása révén annak megakadályozása, hogy az Európában működő vállalatok – bárhol legyenek is bejegyezve – mesterségesen leszűkítsék az európai fogyasztók rendelkezésére álló választékot, és ellehetetlenítsék az innovációt”.²³

A kifogásközlésben foglaltakkal egyezően határozatában a Bizottság végül ismét elmarasztalta a Google-t, mivel az visszaélve erőfölényével 2011-től a Google Search alkalmazást összekapcsolta a Play Store-ral, ezekhez hozzákapcsolva a Google Chrome alkalmazást 2012-től. A Bizottság megállapítása szerint az „említett árukapcsolás olyan jelentős versenyelőnnyel ruházta fel a Google-t, amelyet a versenytárs keresőszolgáltatók és mobilböngészők nem tudtak ellensúlyozni, valamint az összekapcsolás elősegítette a Google erőfölényének fenntartását a keresőszolgáltatások és mobilböngészők minden nemzeti piacán, megemelve a belépési korlátokat, akadályozza az innovációt és közvetlenül vagy közvetve károsítja a fogyasztókat”.²⁴

A Bizottság kifogásolta továbbá, hogy a Google a Play Store és a Google Search alkalmazás licenszelését legalább 2011. január 1-je óta ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a hardvergyártók elfogadják az antifragmentációs megállapodásokban szereplő antifragmentációs kötelezettségeket, illetve hogy a 2011. január 1. és 2014. március 31. között a Google fizetett az eredeti berendezésgyártóknak és a mobilhálózat-üzemeltetőknek azért cserébe, hogy azok ne telepítsenek a Google-lel versenyző általános keresőszolgáltatást a megállapodás tárgyát képező portfóliókba tartozó készülékekre.²⁵ Az eljárás eredményeként a Bizottság a Google Shopping ügyben kirótt bírság dupláját, 4,34 milliárd Eurós bírságot szabott ki a Google-re, amely az uniós versenyjog szintjén rekordméretű bírságnak számít.

A következő Google Search (AdSense) ügyben a Bizottság végül ismét elmarasztalta a Google-t, mivel a vizsgálat szerint visszaélt erőfölényével az online keresési hirdetések közvetítésének uniós piacán azáltal, hogy „a közvetlen partnerekkel kötött szolgáltatási megállapodásaiba belefoglalta a kizárólagossági záradékot, amely a közvetlen partnerek teljes reklámállományát lefedte, ugyanis záradék előírta a közvetlen partnerek számára, hogy az összes keresési hirdetésiüket vagy azok legnagyobb részét a Google-től szerezzék be”. A határozat továbbá megállapította, hogy a Google a tekintetben is visszaélt erő-

fölényével, hogy „a szolgáltatási megállapodásokba belefoglalta a kiemelt elhelyezési és minimum Google-hirdetési záradékot, [...] amely előírta a közvetlen partnerek számára, hogy a releváns szolgáltatási megállapodás által lefedett találati oldalak legszembetűnőbb részét a Google minimálisan előírt számú keresési hirdetési számára tartásák fenn”.²⁶

Továbbá, a Bizottság megállapításai szerint a Google a tekintetben is visszaélt erőfölényével az online keresési hirdetések közvetítésének EGT-szintű piacán, hogy a közvetlen partnerekkel kötött szolgáltatási megállapodásaiba belefoglalta az egyenértékű hirdetések engedélyezésével kapcsolatos záradékot, amely „[...] arra kötelezte a közvetlen partnereket, hogy a Google jóváhagyását kérjék, mielőtt bármilyen módon megváltoztatnák a versenytársak keresési hirdetéseinek megjelenítését a releváns szolgáltatási megállapodás hatálya alá tartozó weboldalon”.²⁷ Az eljárás végeztével a Bizottság 1,49 milliárd eurós bírságot szabott ki a Google-re.

Az ismertett Google-ügyekben közös vonás, hogy a Bizottság az egyedi (piaci) körülmények évekig tartó vizsgálata során jutott arra a következtetésre, hogy az érintett magatartás visszaélésszerű, illetve határozatában azt kirívóan magas bírságokkal „jutalmazta”. Fontos továbbá figyelembe venni, hogy az elhúzódo eljárások csak utólagos, mérsékelt korrekciót tettek lehetővé az egyébként rendkívül gyorsan változó digitális piacokon, amely jelentős szerepet játszott a DMA megalkotásához vezető folyamatban. Ugyanakkor az egyes, tisztességtelennek minősített gyakorlatok visszaköszönnék a DMA magját alkotó, 5. és 6. cikk szerinti kötelezettségek között, mint az önelőnyben részesítés tilalma²⁸ vagy az árukapcsolás tilalma.²⁹

Az antitrusztjog mellett a fúziókontrollban is érezhető volt a Bizottság fókuszváltása, mely 2014-ben különös fenntartás nélkül engedélyezte, hogy a Facebook felvásárolja a WhatsAppot, mivel az „nem támaszt különösebb aggályokat a belső piaccal való összeegyeztethetőség szempontjából”.³⁰ Az online hirdetések WhatsApp-on való megjelenítése kapcsán a Bizottság ekkor arra a megállapításra jutott, hogy a WhatsApp üzleti modelljétől korábban eltérő jelleggel a hirdetések megjelenítése a fogyasztókat más szolgáltatásra váltásra serkentheti, illetve amennyiben a Facebook hirdetéseket is jelenítene meg a WhatsApp-on, továbbra is biztosított lesz a verseny kellő mértéke.³¹

A Bizottság továbbá nem vizsgálta lényegében az adatok összekapcsolódásából eredő, potenciálisan jelentkező hatalmas versenyelőnyt – habár azt a piaci teszt keretében részt vevő stakeholderok jelezték –,³² mivel a Facebook előadta, hogy a Facebook- és WhatsApp-profilok párosítása jelentős

22 T-612/17. sz. Google LLC, anciennement Google Inc. és Alphabet, Inc. kontra Európai Bizottság ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62017TJ0612>.

23 A Bizottság vizsgálatot indít a Google Android ügy kapcsán: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_15_4780.

24 A Bizottság AT.40099 sz. Google Android ügyben hozott határozata, 10–17. pont. Elérhető: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40099/40099_9993_3.pdf.

25 Uo. 18. és 22. pont.

26 A Bizottság AT.40411 sz. Google Search ügyben hozott határozata, 11–12. pont. Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52019XC1128\(02\)&from=EN&fbclid=IwAR0_AJo_DsUccfzl1Ilo_BhE017zR2YptDC-V0zSNAGYdKmrZAgnsCBM024](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52019XC1128(02)&from=EN&fbclid=IwAR0_AJo_DsUccfzl1Ilo_BhE017zR2YptDC-V0zSNAGYdKmrZAgnsCBM024).

27 Uo. 13. pont.

28 DMA 6. cikk (1) bekezdés d) pontja szerinti kötelezettség.

29 DMA 5. cikk f) pontja szerinti kötelezettség.

30 COMP/M.7217 sz. Facebook/Whatsapp ügyben hozott határozat, 191. pont. Elérhető: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7217_20141003_20310_3962132_EN.pdf.

31 Uo. 176–179. pont.

32 Uo. 181. pont.

technikai akadályokba ütközik.³³ A Bizottság akkori értékelése szerint csak az vetett volna fel versenyjogi akadályokat, ha az adatok koncentrációja erősítette volna a Facebook pozícióját az online hirdetés piacán, megjegyezve azonban, hogy további értékes, a Facebook kontrollján kívül álló adatok is rendelkezésre állnak az online hirdetések piacán.³⁴

Ezzel némileg szembe menve a Bizottság 110 millió eurós bírságot szabott ki a Facebookra, mivel az összefonódás-értékelési eljárás során szolgáltatott információk ellenére 2016-ban a WhatsApp szolgáltatási feltételeiben olyan változtatásokat eszközölt, amelyek lehetőséget adtak volna a WhatsApp-felhasználók telefonszámának és Facebook profiljának összekapcsolására.³⁵ A Bizottság továbbá immár komoly figyelmet fordít az adatvédelmi követelmények betartására is, hiszen 2022 januárjában egy levelet küldött a WhatsApp-nak egy hónapos válaszadási határidővel annak ismertetésére, hogy a szolgáltatási feltételek módosítása mennyiben felel meg a jogi előírásoknak; a felhasználók megfelelő tájékoztatást kapnak-e arról, hogyan kezelik adataikat, különösen arra való tekintettel, hogy azokat hogyan osztják meg üzleti partnerekkel.³⁶

Az adatvédelmi szempontok felértékelődését és a Bizottság részéről a digitális piacokon történő stratégiai felvásárlásokra való komolyabb odafigyelést jelzik a Google részére a Fitbit vállalkozás felvásárlása esetére előírt kötelezettségvállalások is.³⁷ Idetartozott a testi adatok, egészségügyi adatok és fitnesztevékenységre vonatkozó adatok Google-fióktól elkülönült tárolásának előírása, a felhasználók részére az adataik további felhasználásának engedélyezésére vagy megtagadására való tényleges választási lehetőség biztosítása, vagy a további ingyenes hozzáférés biztosítása a szoftveralkalmazások részére a felhasználók egészségügyi adataihoz a Fitbit alkalmazásprogrami felületén (*application programming interface*, a továbbiakban: API) keresztül, vagy az eredeti berendezések gyártóinak az Android API-khoz való hozzáférés biztosítása.³⁸

Az említett kötelezettségvállalások ismét visszaköszönnek a DMA 5. és 6. cikk szerinti kötelezettségei között, mint az adathalmazok kombinálásának tilalmát előíró kötelezettség.³⁹ Említésre érdemes továbbá a Kustomer Meta (Facebook) általi felvásárlásával kapcsolatos eljárásban hozott határozat, amely a Google/Fitbit ügyszó hasonló kötelezettségvállalásokkal zárult.⁴⁰

33 Uo. 185. pont.

34 Uo. 187. és 190. pont.

35 A Bizottság 110 millió eurós bírságot szabott ki a Facebookra félvezető információk szolgáltatása miatt: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_17_1369.

36 Az Európai Bizottság határidőt szab a WhatsApp számára a felhasználói adatok kezelésének ismertetésére: <https://iapp.org/news/a/european-commission-gives-whatsapp-deadline-to-explain-user-data-handling/>

37 COMP/M.9660 sz. Google/Fitbit ügyben hozott határozat, 180–215. pont. Elérhető: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases1/202120/m9660_3314_3.pdf.

38 A Bizottság bizonyos feltételek mellett engedélyezte a Fitbit Google általi felvásárlását: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2484?fbclid=IwAR03nGcyTdAMAJs3CL9F0FKhQkZ9ocUfkwWzfI8AriueHfSE6YFv7-vOIuA.

39 DMA 5. cikk a) pont.

40 A Bizottság kötelezettségvállalások mellett engedélyezte a Kustomer Meta (korábban Facebook) általi felvásárlását a COMP/M.10262 sz. ügyben: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_652.

Összefoglalva, jelen fejezetből láthattuk, hogy a Bizottság egy éles fordulatot követően hogyan próbálta kezelni a versenypolitika eszközével a tech-óriások részben a digitális piacok jellegéből, részben azok később tisztességtelennek minősített gyakorlataiból fakadó, megkerülhetetlen versenyelőnyét. Bár a Google-ügyek révén a digitális piacok vonatkozásában komoly, precedensértékű tételek kimondására is sor került, azonban a jogérvényesítés elhúzódó volta végül jogalkotási törekvésekben nyilvánult meg.

3. A DMA SZABÁLYOZÁSI KONCEPCIÓJA

Ahogy azt a tanulmány előző fejezetében olvashattuk, a DMA által azonosított és kezelni kívánt problémát az adja, hogy a digitális gazdaságban egyes online platformok foglalják el a piaci részesedés nagy százalékát, és így megnövekedett a gazdasági befolyásuk, illetve a digitális szektor sajátosságai révén kapuóri szerepet töltenek be az üzleti felhasználókkal szemben a végfelhasználók elérése tekintetében, amelyek függőségi helyzetük révén kiszolgáltatottak a kapuőrök tisztességtelen gyakorlataival szemben.

Továbbá, a digitális és a kapcsolódó piacokon jelentkező problémák – mint a hálózati hatás,⁴¹ a többkapcsolatos használat hiánya⁴² és a bezártsági hatások, mint például a vevőfogvatartás⁴³ – a digitális piacon piaci erővel bíró vállalkozások magatartásával párosulva komoly veszélyt jelenthetnek a digitális platformokon érvényesülő versenyre. Ugyanakkor bizonyos kialakult piaci strukturális jellemzők, mint például a magas koncentráció, illetve az adatfelhalmozás a vállalkozások versenyellenes magatartásának hiányában is a verseny részleges vagy teljes hiányát eredményezheti az érintett piacokon.

A fent megnevezett problémák piacszabályozás szintjén történő kezelésére évek óta történtek próbálkozások, akár versenyjogi, fogyasztóvédelmi vagy adatvédelmi eszközökkel. Azonban a DMA célja, hogy ezek a visszaélések ne csak utólag, azok bekövetkezése után legyenek kezelhetőek, hanem a visszaélésre okot adó helyzetek kialakulása előtt. Ahogyan az a hírközlési vagy az energetikai piac liberalizációja esetén történt, a DMA is alapvetően a nagykereskedelmi piacon való verseny feltételeinek biztosításával és egyfajta hozzáférés-szabályozással igyekszik korlátozni a nagy platformszolgáltatók gazdasági erejéből eredő kockázatokat.⁴⁴

Így a DMA előzetesen, vagyis *ex ante* jelleggel kívánja meghatározni azokat a korábbi versenyjogi eljárások által ihletett kötelezettségeket, amelyeknek a DMA hatálya alá tartozó, ún. kapuőr-vállalkozásoknak minden esetben meg kell felelniük. Ugyanis, az egyedi tényfeltáráson, illetve az erőfölényen és a visszaélésszerű magatartáson alapuló antitörleszteljárások nem kellően hatékonyak, gyorsak, illetve az eljárás eredményeként kiszabott bírság gyakran csak mint az üzletvitel költ-

41 A platformok értéke annál nagyobb, minél többen használják azt, ami még több felhasználót vonz be.

42 A fogyasztó azon magatartása, hogy több egymással rivalizáló kétoldalú piacot is használ (pl. Foodpanda és Wolt párhuzamos használata).

43 A vállalat azon stratégiája, amely jelentősen megnehezíti az ügyfelei váltását egy másik vállalat szolgáltatására.

44 POLYÁK–PATAKI–GOSZTONYI–SZALAY: i. m. 153. o.

sége jelentkezik a vállalkozások számára. Ennek megelőzése érdekében a DMA szisztematikus jelleggel megtiltja az üzleti gyakorlatok egyes fajtáit, ezáltal kevesebb lehetőséget biztosítva arra, hogy az érintett vállalkozások egyéni és egyedi piaci körülményekre hivatkozzanak az adott ügyben, ezáltal is nagyobb elrettentő hatást gyakorolva, mint a tény-specifikus antitörzsteljárások.⁴⁵

Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a DMA azon megközelítésre épít, amely *elfogadja* a platformok piaci szabályozóként betöltött szerepét üzleti modelljük nélkülözhetetlen velejárójaként, és ennek lebontása helyett *a digitális piacon jelentkező piaci kudarcokra koncentrál, és azokat kívánja felszámolni.*⁴⁶

A DMA emellett egy szektorspecifikus versenyjogi jogalkotási terméknek is nevezhető, mivel ahogy azt a DMA 10. preambulumbekzdése jelzi: „[...] *e rendelet célja kiegészíti a versenyjogi szempontból meghatározott, bármely adott piacon a torzulásoktól mentes verseny védelmének célját, de eltér attól, mivel azt kívánja biztosítani, hogy azok a piacok, amelyeken a kapuőrök jelen vannak, megtámadható és méltányos piacok legyenek és maradjanak, függetlenül a tényleges, valószínű vagy vélelmezett hatásoktól, amelyeket egy adott, a jelen rendelet hatálya alá tartozó kapuőr magatartása egy adott piacra gyakorolhat. [...]*”

A jogi aktus formáját illetően a Bizottság a rendeleti szintű fellépést tartotta szükségesnek az online platform szolgáltatások határon átnyúló, globális jellege miatt, ugyanis csak így lehetséges a tagállamokban egységes olyan minimumszabályok elfogadása, amelyek révén megelőzhető a szabályozási fragmentáció. Ez a tétel a DMA 1. cikk (5) bekezdésében is kifejeződik, mely szerint „*a tagállamok jogszabályaikkal, rendeleteikkel vagy közigazgatási intézkedéseikkel nem róhatnak a kapuőrökre további kötelezettségeket azért, hogy biztosítsák a megtámadható és méltányos piacokat. Ez nem érinti az egyéb jogos közérdeket szolgáló, az uniós jognak megfelelő szabályokat.*”

3.1. A DMA SZABÁLYOZÁSI RENDSZERE

A következő fejezetben a DMA szabályozási rendszerének alapjaiba, illetve a rendeletervezetben alkalmazott kulcsfogalmakba kívánok betekintést nyújtani.

A DMA célja az 1. cikk (1) bekezdése szerint olyan harmonizált szabályok meghatározása, „*amelyek az egész Unióban biztosítják a versengő és méltányos piacokat a digitális ágazatban, amely piacon a kapuőrök jelen vannak*”. Tehát a DMA azt célozza, hogy a digitális szektorban tevékenykedő nagy piaci szereplők tisztességtelen gyakorlatainak megfékezése révén a piacra lépő vállalkozások és a már meglévő versenytársak érdemben versenyezzenek a tech-óriásokkal annak érdekében, hogy a fogyasztóknak a legszélesebb választék álljon rendelkezésre, és az egységes piac továbbra is versenyké-

pes és nyitott legyen az innovációkra az online, digitális szektorban, hasonlóan az offline világhoz.

A DMA 3. cikk (1) bekezdése alapján a nagy gazdasági befolyással és széles felhasználói bázissal rendelkező, ún. kapuőr-vállalkozások *számszerűsített és eseti alapon minőségi kritériumok alapján* kerüljenek kijelölésre annak megfelelően, hogy 1. *jelentős hatást gyakorolnak a belső piacra*; 2. *olyan alapvető platformszolgáltatást működtetnek, amely fontos kapuként szolgálnak az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez*; valamint 3. *állandósult és tartós pozíciót élveznek műveleteik során*, vagy a közeljövőben várhatóan ilyen pozícióra tesznek szert.⁴⁷

A DMA 3. cikk (2) bekezdése szerinti számszerűsített kritériumok értelmében egy alapvető platformszolgáltatást működtető vállalkozás annyiban jelölhető ki kapuőrként, amennyiben: 1. az érintett vállalkozás legalább 6,5 milliárd euró összegű éves forgalmat bonyolított le az elmúlt három pénzügyi évben, vagy amennyiben az érintett vállalkozásnak az átlagos tőkepiaci értéke vagy ekvivalens valós piaci értéke az elmúlt pénzügyi évben legalább 65 milliárd euró volt, és legalább három tagállamban nyújt alapvető platformszolgáltatást; 2. ha a vállalkozás olyan alapvető platformszolgáltatást nyújt, amely havonta több mint 45 millió, az Unió területén található vagy letelepedett aktív végfelhasználóval, illetve évente több mint 10 000 aktív, az Unió területén letelepedett üzleti felhasználóval rendelkezett a legutóbbi pénzügyi évben; és 3. amennyiben a fenti küszöbértékek az elmúlt három pénzügyi év mindegyikében teljesültek.

A fenti kritériumok teljesülése esetén megdönthető vélelemként adott lenne a vállalkozás kapuőri mivolta, amely vélelmet a vállalkozás *kellően megalapozott érvekkel* megdöntheti.

Ugyanakkor a fenti számszerűsített kritériumok nem mindegyikét teljesítő vállalkozást is kapuőrnek minősíthetné a Bizottság a DMA 15. cikke szerinti piaci vizsgálatot követően, a DMA 3. cikk (6) bekezdése szerinti minőségi kritériumok alapján történő értékeléssel. Az előbbi vizsgálat során a digitális piacok első fejezetben ismertetett jellegének megfelelően a Bizottság figyelembe venné többek között az alapvető platformszolgáltatás méretét, árbevételét, piaci pozícióját, a tőle függő üzleti és végfelhasználók számát, a piacon jelentkező belépési akadályokat, a szolgáltatók által élvezett, méret- és tevékenység-hatásokat (akár adatalapú előnyöket), az ún. bezártsági hatást és egyéb szerkezeti piaci jellemzőket, valamint ezek előrelátható változását.

Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy amennyiben a kapuőri pozíció megszilárdultságára és tartósságára vonatkozó feltételek még nem teljesültek, de ez a közeljövőben várható – tehát

⁴⁷ E tekintetben érdemes összevetni a DMA szerinti beavatkozási feltételeket az az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról szóló 2018/1972 irányelv 67. cikk (1) bekezdése szerinti feltételekkel, mely szerint: „[...] *A piac akkor indokolja az ezen irányelvben meghatározott szabályozási kötelezettségek előírását, ha a következő feltétel teljesül:*

- a) *magas és nem átmeneti strukturális, jogi vagy szabályozási jellegű belépési korlátok létezése;*
- b) *figyelemmel a belépés akadályai mögött álló, infrastruktúrán alapuló és egyéb versenyre, valamely piaci struktúra nem a tényleges verseny irányába halad a releváns időhorizonton belül;*
- c) *a versenyjog önmagában nem elegendő az azonosított piaci hiba (hibák) megfelelő kezelésére.*”

⁴⁵ Nicolas PETIT: The proposed Digital Markets Act (DMA): A legal and policy review. *Journal of European Competition Law & Practice*, 2021/9., 530. o.

⁴⁶ EIFER–METZER–SCHWEITZER–WAGNER: i. m. 994. o.

a vállalkozás egy ún. kialakulóban lévő kapuőr –, a kapuőrökre előírt kötelezettségek *részben* lennének alkalmazandók az adott vállalkozásra.

A DMA szerinti kijelölés szempontjából kulcsfogalomnak minősülő alapvető platformszolgáltatások úgy kerültek kijelölésre a Bizottság részéről, hogy azokat a szolgáltatásokat érintsék, amelyek esetében az előzőekben ismertetett problémák, piaci kudarcok a legnyilvánvalóbban vannak jelen, és ahol a nagy platformok korlátozott száma lehetővé teszi, hogy azok kapuőrként működjenek üzleti felhasználók és végfelhasználók között, tovább növelve az üzleti és végfelhasználók kiszolgáltatottságát és a kisebb szereplők számára a piacra való belépés korlátait.

A 2. cikk (1) bekezdése szerint kapuőr-vállalkozásnak minősül a 3. cikk értelmében kijelölt, alapvető platformszolgáltatásokat nyújtó szolgáltató. A 2. cikk (2) bekezdése sorolja fel az alapvető platformszolgáltatásokat, amelyek a következők: online közvetítő szolgáltatás; online keresőprogram; online közösségi hálózati szolgáltatás; videomegosztóplatformszolgáltatás; számfüggetlen személyközi hírközlési szolgáltatás; operációs rendszer felhőszolgáltatás; hirdetési szolgáltatás, beleértve a hirdetési hálózatokat, hirdetési piactereket és bármely egyéb hirdetési közvetítő szolgáltatást, amelyet az előzőekben felsorolt alapvető platformszolgáltatások bármelyikét nyújtó szolgáltató nyújt.

A DMA a fentiek alapján kijelölt kapuőrök részére ex ante jelleggel, közvetlenül alkalmazandó kötelezettségeket írna elő, amelyek a rendelet jövőbeni hatálybalépése után egy hat hónapos türelmi időt követően közvetlenül lennének alkalmazandók a Bizottság határozatában kijelölt kapuőrökre. Ahogy azt már korábban jeleztük, a DMA 5. és 6. cikke szerinti tilalmak és kötelezettségek a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok antitörzszt-joggyakorlatában (EUMSZ 102. cikk, gazdasági erőfölénnyel való visszaélés) észlelt tisztességtelen gyakorlatok alapján kerültek meghatározásra.⁴⁸

Az 5. cikkben találhatóak azok a gyakorlatok, amelyek „önvégrehajtó” jelleggel egyértelműen és közvetlenül alkalmazandó kötelezettségeket fogalmaznak meg a kapuőr-vállalkozások számára.

Az 5. cikk *a)* pontja szerinti kötelezettség tilalmazza alapvető platformszolgáltatásokból származó személyes adatoknak a kapuőr által kínált bármely egyéb szolgáltatásból származó személyes adatokkal vagy harmadik fél szolgáltatásokból származó személyes adatokkal történő összevonását. A kötelezettség azt is megtiltja, hogy a kapuőr a személyes adatok összevonása céljából a végfelhasználókat a kapuőr más szolgáltatásaiba is beléptesse, kivéve, ha a végfelhasználó számára konkrét választási lehetőséget kínáltak fel, és a GDPR értelmében hozzájárulását adta.

Az 5. cikk *b)* pontja tilalmazza az ún. *legkedvezőbb elbánást biztosító* („most favoured nation”, MFN) klauzulák alkalmazását a platformok közötti verseny biztosítása érdekében. Így az üzleti felhasználók ugyanazokat a termékeket és

szolgáltatásokat az adott kapuőrnek minősülő online közvetítő szolgáltatótól eltérő, más online közvetítő szolgáltatókon keresztül, eltérő feltételekkel és árakkal is értékesíthetik, ez az ún. tág MFN-klauzula.

Az 5. cikk *c)* pontja azt szolgálja, hogy az *üzleti felhasználó az alapvető platformszolgáltatáson kívül is elérhesse felhasználóit*. A kötelezettség lehetővé teszi, hogy az üzleti felhasználók az alapvető platformszolgáltatáson keresztül szerzett végfelhasználók részére ajánlatokat reklámozzanak, és szerződést kössenek e végfelhasználókkal, függetlenül attól, hogy e célra a kapuőr alapvető platformszolgáltatásait használták vagy sem. A kötelezettség a végfelhasználók irányába lehetővé teszi, hogy a kapuőr alapvető platformszolgáltatásain keresztül valamely üzleti felhasználó szoftveralkalmazásának használatával hozzáférjenek tartalmakhoz, előfizetésekhez, funkciókhoz vagy egyéb tételekhez és használják ezeket, amennyiben ezeket a tételeket a végfelhasználók a releváns üzleti felhasználótól vásárolták, a kapuőr alapvető platformszolgáltatásának igénybevétele nélkül.

Az 5. cikk *d)* pont szerinti kötelezettség az tiltaná meg a kapuőrök számára, hogy az üzleti felhasználók *hatóságához, vitarendezési fórumhoz való fordulás jogát korlátozzák*.

Az 5. cikk *e)* pont szerinti kötelezettség a kapuőr *személyazonosítási (ID) rendszerének használatára kényszerítésének tilalmát rögzíti*. A kötelezettség az 5. cikk *a)* pontban ismertetett tilalomhoz hasonlóan az adatgyűjtéssel van összefüggésben, amely gyakorlat a piaci befolyás kiterjesztésének lehetőségét biztosítja az adott kapuőr-vállalkozás számára, így ennek keretében tilos az üzleti felhasználókat az ID rendszer használatára kényszeríteni az alapvető platformszolgáltatás használatának során.

Az 5. cikk *f)* pont szerinti kötelezettség azt tilalmazza, hogy a kapuőr az üzleti felhasználókat vagy a végfelhasználókat arra kényszerítse, hogy a mennyiségi küszöbértékeket teljesítő *alapvető platformszolgáltatásra előfizessenek vagy regisztráljanak, az alapvető platformszolgáltatáshoz való hozzáférés vagy regisztráció előfeltételeként*. A rendelkezés a végfelhasználók, illetve üzleti felhasználók fogva tartása (*lock-in*) ellen hat, amely így erősítheti a piacon érvényesülő versenyt.

Az 5. cikk *g)* pont szerinti kötelezettség a hirdető és tartalomszolgáltatók kérésére az általuk fizetett árra, illetve a tartalomszolgáltatóknak egy adott *hirdetés nyilvánosságra hozataláért és egyéb releváns hirdetési szolgáltatásokért fizetett díjazás mértékével kapcsolatos tájékoztatására* vonatkozó kötelezettség, amely kötelezettség a hirdetési szolgáltatások átláthatóságát célozza.

Ezzel szemben, a 6. cikk szerinti kötelezettségek bár ugyanúgy közvetlenül alkalmazandók, azonban a megfelelőes technikai részleteinek meghatározása és megtárgyalása érdekében „további specifikáció” tárgyai lehetnek, amelyek a következők:

A 6. cikk (1) bekezdés *a)* pontja szerinti kötelezettség a kapuőrök számára az üzleti felhasználóknak az *alapvető platformszolgáltatás használata során generált, nyilvánosan nem hozzáférhető adatainak felhasználását tilalmazza*. A kötelezettséget az Amazon-ügy⁴⁹ inspirálta, lényegében a kiskereskedők

⁴⁸ A DMA 5. és 6. cikke szerinti kötelezettségekkel szemben kritikaként jelenik meg, hogy több, véletlenszerűen válogatott, folyamatban lévő vagy befejezett antitörzsztügyekből inspirálódtak. Ennek feloldása kapcsán lásd Rupperecht PODSZUN, Philipp BONGARTZ, Sarah LANGENSTEIN: Proposals on how to improve the Digital Markets Act. *Heinrich Heine University Düsseldorf*, 2021. 3. o.

⁴⁹ A Bizottság 2020. november 10-én kifogásközlést küldött az Amazon részére, mivel az a kiskereskedők nem nyilvános, független adatait

a kapuőr szolgáltatásainak használata révén generált adatainak saját üzleti tevékenységhez történő felhasználásától való tartózkodást jelenti a kapuőr részéről.

A 6. cikk (1) bekezdés *b*) pontja szerinti kötelezettség a végfelhasználók számára azt teszi lehetővé, hogy bármely előre telepített szoftveralkalmazást töröljenek a kapuőr alapvető platformszolgáltatásán azzal, hogy a kapuőr korlátozhatja a törlés lehetőségét az olyan szoftveralkalmazások vonatkozásában, amelyek az operációs rendszer vagy az eszköz működéséhez elengedhetetlenek, és amelyek külön, harmadik felek által történő kínálása technikailag nem megoldható. A kötelezettséget az ún. Apple-ügy⁵⁰ inspirálta; elsősorban az operációs rendszereket érinti, célja az, hogy megnyissa a zárt operációs rendszereket.

A 6. cikk (1) bekezdés *c*) pontja szerinti kötelezettség szerint a kapuőrnek lehetővé kell tennie olyan harmadik fél szoftveralkalmazások vagy szoftveralkalmazás-áruházak telepítését és tényleges használatát, amelyek a kapuőr operációs rendszereit használják, vagy azzal együttműködnek. Továbbá a kapuőrnek biztosítania kell a szoftveralkalmazások vagy szoftveralkalmazás-áruházak számára, hogy azokhoz a kapuőr alapvető platformszolgáltatásától eltérő eszközökkel is hozzá lehessen férni. Azonban, a kapuőr arányos intézkedéseket tehet annak biztosítására, hogy harmadik féltől származó szoftveralkalmazások vagy szoftveralkalmazás-áruházak ne veszélyeztessék a kapuőr által biztosított hardver vagy operációs rendszer integritását. A kötelezettség lényegében a *b*) pontban foglalt magatartási szabály inverze.

A 6. cikk (1) bekezdés *d*) pontja az *önelőnyben részesítéstől* (*self-preferencing*) való tartózkodást írja elő, vagyis azt, hogy a kapuőr kedvezőbb bánásmódban részesítse a kapuőr vagy bármely más, ugyanahhoz a vállalkozáshoz tartozó harmadik fél által kínált szolgáltatást és termékeket a platformon alkalmazott rangsorolásában (független) harmadik felek hasonló szolgáltatásaihoz vagy termékeihez képest. A kötelezettség előírja a kapuőr számára azt is, hogy alkalmazzon tisztességes és megkülönböztetésmentes feltételeket az ilyen rangsorolások alkalmazása során.

A 6. cikk (1) bekezdés *e*) pontja arról rendelkezik, hogy a kapuőrnek tartózkodnia kell a végfelhasználók azon lehetőségének technikai korlátozásától, hogy váltsanak és előfizessenek a különféle szoftveralkalmazásokra és szolgáltatásokra, amelyekhez a kapuőr operációs rendszere segítségével lehet hozzáférni, ideértve a végfelhasználók számára az internet-hozzáférés-szolgáltató választását is. A kötelezettség célja a *szolgáltatások közti váltás lehetővé tétele*, ezáltal is csökkentve a bezártsági hatásokat és növelve a versenyt a piacon.

A 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontja szerint a kapuőröknek biztosítaniuk kell az üzleti felhasználók és a kiegészítő szolgáltatások nyújtói számára az ugyanazon operációs rendszerhez,

hardverhez vagy szoftverhez való hozzáférést és interoperabilitást azokkal az operációs rendszerekkel, hardverekkel vagy szoftverekkel, amelyek a kapuőr bármely *kiegészítő szolgáltatáshoz* használnak (vagyis minden alapvető platformszolgáltatással együtt vagy annak kontextusában nyújtott szolgáltatáshoz, ideértve a fizetési szolgáltatásokat). A kötelezettség egyértelmű célja a *kiegészítő szolgáltatások interoperabilitásának lehetővé tétele*.

A 6. cikk (1) bekezdés *g*) pontja azt írja elő, hogy a kapuőrnek a hirdetőik és tartalomszolgáltatók kérésére *ingyenesen hozzáférést kell biztosítania a kapuőr-vállalkozás teljesítménymérő eszközeihez*, illetve biztosítania kell a szükséges információkat, hogy a hirdetőik és tartalomszolgáltatók saját, független ellenőrzést végezzenek a hirdetési piacterük (*ad inventory*) tekintetében; a kötelezettség ugyancsak az átláthatóságot kívánja biztosítani.

A 6. cikk (1) bekezdés *h*) pontja szerinti kötelezettség arról rendelkezik, hogy az *üzleti felhasználó vagy a végfelhasználó tevékenysége révén keletkezett adatok hatékony hordozhatóságának biztosítottak kell lennie*, különösen az eszközökre való tekintettel, a végfelhasználók számára az adatok hordozhatóságának megkönnyítése érdekében a GDPR-ral összhangban, többek között folyamatos szolgáltatás és valós idejű hozzáférés biztosításával. A kötelezettség az adathordozhatóság révén akarja biztosítani a szolgáltatások közti versengést.

A 6. cikk (1) bekezdés *i*) pontja szerinti kötelezettség esetén a kapuőrnek biztosítania kell az üzleti felhasználók vagy az üzleti felhasználók által felhatalmazott harmadik felek számára az *ingyenes, hatékony, jó minőségű, folyamatos és valós idejű hozzáférést azon összesített vagy nem összesített adatokhoz, amelyek az üzleti felhasználó által biztosított releváns alapplatform-szolgáltatások és termékek üzleti felhasználók és végfelhasználók általi használata során keletkeznek*. Személyes adatok esetében csak akkor biztosított a hozzáférés és felhasználás lehetősége, ha a személyes adat közvetlenül összefüggésben van a végfelhasználó általi használattal a vonatkozó üzleti felhasználó által a vonatkozó alapvető platformszolgáltatáson keresztül kínált termékek vagy szolgáltatások tekintetében, és ha a végfelhasználó a GDPR szerinti hozzájárulás értelmében ilyen megosztás mellett dönt.

A 6. cikk (1) bekezdés *j*) pontja esetében a kapuőr-vállalkozásoknak bármely harmadik fél kérésére tisztességes, észszerű és megkülönböztetéstől mentes hozzáférést kell biztosítaniuk a rangsorolási, keresési, kattintási és megtekintési adatokhoz a végfelhasználók által a kapuőr online keresőprogram-szolgáltatásain végzett ingyenes és fizetett keresésekkel kapcsolatban. A lekérdezéshez, kattintáshoz és megtekintéshez kapcsolódó adatokat anonimizálni szükséges.

A 6. cikk (1) bekezdés *k*) pontja szerinti kötelezettség esetében a kapuőrnek tisztességes és megkülönböztetéstől mentes általános szerződési feltételeket kell biztosítania az üzleti felhasználók számára a szoftveralkalmazás-áruházhoz (app store) való hozzáférés tekintetében. Továbbá, a kötelezettség a *versengő szolgáltatások ajánlásához szükséges eszközökhöz való, tisztességes, észszerű és diszkriminációmentes feltételek* (ún. *FRAND feltételek*) mentén való hozzáférés biztosítását is előírja a kapuőr részére.

felhasználta saját üzleti tevékenységéhez: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2077.

50 A Bizottság 2020. június 16-án vizsgálatot kezdeményezett az Apple vállalkozással szemben, a vizsgálatot különösen az Apple saját, alkalmazáson belüli vásárlási rendszerének kötelező használatára és annak korlátozására vonatkozóan, hogy a fejlesztők tájékoztathassák az iPhone- és iPad-felhasználókat az alkalmazásokon kívüli alternatív olcsóbb vásárlási lehetőségekről: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1073.

A szabályozás arányosságának biztosítása érdekében egyes, a 6. cikk szerinti kötelezettségek esetében a kapuőr-vállalkozás ún. szabályozói párbeszédet kezdeményezhet a Bizottsággal annak meghatározására, hogy a kapuőr által bevezetett vagy *bevezetni tervezett intézkedések eredményesen biztosítják-e a kötelezettségeknek való megfelelést*. Továbbá a kapuőr-vállalkozás indokolással ellátott beadványt nyújthat be, amelyben elmagyarázza, hogy az általa végrehajtani szándékozott vagy végrehajtott intézkedések miért szükségesek a vonatkozó kötelezettség célkitűzésének megvalósításához az adott körülmények között. Ugyanakkor a 7. cikk (2) bekezdése szerint, ha a Bizottság úgy látja, hogy a kapuőr által bevezeteni tervezett intézkedések nem biztosítják a megfelelést, hivatalból az eljárás megindításától számított hat hónapon belül határozatában meghatározza a kapuőr által alkalmazandó intézkedéseket.

További kötelezettség, hogy a DMA 12. cikk (1) bekezdése szerint a DMA hatálya alá tartozó kapuőr-vállalkozásoknak *értesíteniük kell a Bizottságot minden általuk tervezett, más alapvető platformszolgáltatást nyújtó vagy digitális szektorban érdekelt vállalkozást érintő összefonódásról* abban az esetben is, ha az összefonódás nem érne el a vállalkozások közötti összefonódásról szóló 139/2004 tanácsi rendelet⁵¹ (a továbbiakban: EUMR) szerinti joghatósági küszöböt. Ezzel a Bizottság képes lenne az összefonódások nyomon követésére akkor is, ha az adott összefonódás nem minősül uniós léptékűnek az EUMR 3. cikke értelmében, vagy az nem éri el a bejelentésre vonatkozó nemzeti küszöbértéket.

A rendelkezés célja ugyanakkor a (31) preambulumbekzdés értelmében az, hogy hatékonyabban felülvizsgálható legyen a vállalkozások kapuőr státusza, illetve a kapuőr-szabályozás hatókörébe vont alapvető platformszolgáltatásainak listája. Emellett a rendelkezés olyan információkat is szolgáltatna, amelyek kulcsfontosságúak a digitális ágazat szélesebb körű versenyképességi tendenciáinak nyomon követése szempontjából, és ezért hasznos tényezők lehetnek annak megfontolására, hogy induljon-e piaci vizsgálat.⁵²

A DMA 13. cikke alapján ugyanakkor a kapuőrnek a 3. cikk szerinti kijelölésétől számított hat hónapon belül *kell benyújtania a fogyasztókról készült profilalkotásra szolgáló bármely olyan technika független ellenőrzés alá vetett leírását* a Bizottság részére, amelyet a kapuőr 3. cikk szerint azonosított alapvető platformszolgáltatásainál vagy azokon keresztül alkalmaz, ezt a leírást pedig legalább évente frissítenie kell. A rendelkezés a digitális szektorban az adatok felhalmozása alapján a végfelhasználók preferenciáinak ismeretében akár más piacokra is átvitt versenyelőnyt jelentő technológiák értékelését kívánja elvégezni, annak tisztessége értékelése, és a végfelhasználók kitérttségének csökkentése érdekében.

Az utóbbi két, a DMA 12. és 13. cikke szerinti kötelezettség azért is játszik fontos szerepet, mivel általuk követhetőbbé válnak a digitális ágazat szélesebb körű versenyképességi tendenciái, illetve a felhasználók is további értékes információkhoz juthatnak, ezáltal is csökkentve a digitális piacok tekintetében fennálló információs aszimmetriát. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy nem kezelik közvetlenül a potenciálisan gyilkos felvásárlásként jelentkező összefonódások engedélyezésének kérdését.

Emellett a fragmentáció megelőzése érdekében a DMA a jogérvényesítést a Bizottság részére tartja fenn, eszköztára hasonló az 1/2003. rendeletben⁵³ megismert versenyjogi eszköztárhoz (pl. bírságolás, magatartási és szerkezeti korrekciós intézkedések).

A Bizottság ugyanakkor piaci vizsgálatot is lefolytathat, a 15. cikk szerint, ha egy vállalkozás minőségi kritériumok mentén kapuőrként való kijelölésének hátterét szükséges ezzel feltárni, a 16. cikk szerint, ha kapuőr-vállalkozás „rendszeres” jelleggel megsértette az 5. és 6. cikk szerinti kötelezettségeket – öt éven belül háromszor –, és tovább erősítette a számszerűsített kritériumok értelmében kapuőr pozícióját, vagy ha a 17. cikk szerinti esetben a piaci vizsgálat egy új alapvető platformszolgáltatás vagy kötelezettség azonosítására irányul.

Az utóbbi piaci vizsgálat a DMA időtállóságát kívánja biztosítani, és a jövőbeli technológiai változások révén a kialakuló új esetleges tisztességtelen gyakorlatokat kívánja adresszálni, ami a Bizottság fő prioritásai közé tartozik. A Bizottság *eredeti javaslata szerint* a 17. cikk szerinti piaci vizsgálat eredményeként a nyilvános jelentéshez mellékelni vagy a *rendelet módosítására irányuló javaslatot* annak meghatározása érdekében, hogy a digitális ágazatban vegyenek fel további szolgáltatásokat az alapvető platformszolgáltatások meghatározott listájára; *vagy* a további kötelezettségeket előíró, így az 5. vagy a 6. cikket módosító, felhatalmazáson alapuló jogi aktust.

Így az alapvető platformszolgáltatások listájának bővítésére elviekben rendes jogalkotási eljárásban, míg a kötelezettségek listájának bővítésére delegált jogi aktus formájában kerülne sor. A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok meghozatalára vonatkozó hatályt a DMA 10. cikke határozza meg, míg jogi kereteket előíró háttérként jelentkezik az EUMSZ 290. cikke⁵⁴ és a Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság között a jogalkotás minőségének javításáról szóló intézményközi megállapodás melléklete.⁵⁵

A Bizottság központi jogérvényesítése mellett az uniós tagállami részvételt részben az ún. Digitális Piaci Tanácsadó

51 A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről.

52 A DMA 12. cikk (2) bekezdése értelmében a bejelentésnek/értesítésnek legalább tartalmaznia kell a felvásárolni kívánt vállalkozás meghatározását, EGT- és világméretű éves forgalmát az összes releváns alapvető platformszolgáltatás vonatkozásában, az éves aktív üzleti felhasználók számát és a havi aktív végfelhasználók számát, valamint a tervezett összefonódás indokolását. Így az *összefonódás mögött meghúzódó indokok is értékelhetőek* lennének az összefonódás versenyre (és innovációra) gyakorolt hatása mellett.

53 A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról.

54 EUMSZ 290. cikk (1): „A jogalkotási aktusokban felhatalmazás adható a Bizottság részére olyan általános hatályú nem jogalkotási aktusok elfogadására, amelyek a jogalkotási aktusok egyes nem alapvető rendelkezéseit kiegészítik, illetve módosítják. A felhatalmazást tartalmazó jogalkotási aktusokban kifejezetten meg kell határozni a felhatalmazás céljait, tartalmát, alkalmazási körét és időtartamát. Az adott szabályozási terület alapvető elemei kizárólag a jogalkotási aktusban szabályozhatók, és ezekre vonatkozóan nem adható felhatalmazás.”

55 Intézményközi megállapodás az Európai parlament, az Európai Unió Tanács és az Európai Bizottság között a jogalkotás javításáról – Intézményközi megállapodás (2016. április 13.) a jogalkotás minőségének javításáról.

Bizottság révén tervezi biztosítani, amely konzultatív szerepet játszana bizonyos intézkedések, illetve határozatok meghozatala (pl. rendelet megszegése, bírságok kiszabása) során.

3.2. A JOGALKOTÁSI TÁRGYALÁSOK EREDMÉNYE, JELENLEGI ÁLLÁSA

Az Európai Unió Tanácsában (a továbbiakban: Tanács) a javaslat szakértői szintű tárgyalásai 2020 decemberében kezdődtek meg a Versenyügyi munkacsoportban. A 2021. május 27-i Versenyképességi Tanács ülésén előrehaladási jelentés, míg 2021. november 25-én általános megközelítés⁵⁶ elfogadására került sor.

Általános jelleggel elmondható, hogy az általános megközelítés jelentős mértékben megőrizte a Bizottság eredeti javaslatában foglaltakat. A Tanácsi jogalkotási tárgyalások során komoly előrelépésnek tekinthető, hogy a 10. cikk szerinti, felhatalmazáson alapuló jogi aktus meghozatalára vonatkozó hatály jelentős mértékben pontosításra került. Ugyanis, az általános megközelítés értelmében a Bizottság csak *technikai jellegű kiegészítést* tehet a tilalmak és kötelezettségek listáját illetően, ezáltal is biztosítva az EUMSZ 290. cikkének történő megfelelést, mely szerint a jogszabály alapvető tartalmát, mint a DMA szerinti kötelezettségeket *magában a jogszabályban kell meghatározni*. Ezáltal a felhatalmazási jogi aktusok révén csak pontosíthatja a kötelezettségek alkalmazási hatályát, kiterjesztheti azt például egyik alapvető platformszolgáltatásról további alapvető platformszolgáltatásokra, míg a kötelezettségek tartalmi magja ugyanaz marad.

Hangsúlyosabb, illetve az általános megközelítés szövegében artikulált lett a nemzeti versenyhatóságok esetleges segítségnyújtásának szerepe például helyszíni kutatás, információkérés tekintetében is. További módosítás, hogy a nemzeti versenyhatóságok – a nemzeti jog felhatalmazása révén – akár vizsgálatot is indíthatnak majd a jövőben annak értékelésére, hogy az adott kapuőr valóban megfelel-e a DMA-ban meghatározott kötelezettségeknek. Ugyanakkor, a Bizottság indíthatja meg diszkrecionális jogkörében továbbra is a DMA szerinti eljárásokat.

Az Európai Parlamentben (a továbbiakban: Parlament) a rendelettervezet tárgyalása párhuzamosan folyt, a dosszié fő felelőse a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság (IMCO), jelentéstevője pedig Andreas Schwab német parlamenti képviselő. Az Európai Parlament a jelentéstervezetet⁵⁷ 2021. december 15-én fogadta el plenáris ülés keretében.

A Parlamenti jelentés a legnagyobb szereplőkre kíván összpontosítani, így a számszerűsített küszöbök keretében az átlagos piaci kapitalizációs küszöbértéket 80 millió euróra kívánja emelni. A Parlament ugyanakkor az alapvető platformszolgáltatások listáját ki akarja egészíteni a webböngészővel, a hangasszisztenssel és az összekapcsolt tv-vel.

A Parlament továbbá egyes kötelezettségeket is ki akar terjeszteni, így többek között interoperabilitást akar előírni az online közvetítő hálózati szolgáltatások és az online közösségi hálózati szolgáltatások esetén, hozzájárulást írna elő a célzott hirdetések terén, illetve betiltaná a kiskorúakra irányuló célzott hirdetéseket, végül a tisztességes, észszerű és diszkriminációmentes hozzáférést valamennyi alapvető platformszolgáltatás esetén biztosítaná. További fontos módosítás, hogy a Parlament számára prioritás a kapuőri jogsértések megelőzése elrettentő hatás keltése révén, ugyanis a DMA megsértése alapján kiszabható bírság mértékét a vállalkozás világszintű árbevételének 4–20%-ában határozná meg, a GDPR-hoz hasonlóan.

A Tanáccsal ellentétben, a Parlament támogatja a Bizottság felhatalmazási aktusok kiadására vonatkozó széles körű felhatalmazását az 5. és 6. cikkben szereplő kötelezettségek aktualizálása érdekében, továbbá bizonyos esetekben előírnyozza a nemzeti versenyhatóságokkal való koordináció szükségességét.

Az álláspontokat közelítendő, a trilógus-tárgyalások 2021. január 11-én vették kezdetüket a francia elnökség vezetésével, ambiciózus terveik szerint a DMA elfogadására már 2022 tavaszán sor kerülhet.

4. KONKLÚZIÓ

Versenyjogi szempontból kiemelendő, hogy egy évtizedes jogi háborúskodás végére kerülhet pont, hiszen az önvégrehajtó jellegű, *ex ante* lefektetett kötelezettségek révén a jogérvényesítés is sokkal egyértelműbben és gyorsabban történhet, míg a szabályozás által érintett vállalkozások is teljesebb mértékben élvezhetik a DMA által kínált jogbiztonságot, szemben az *ex post* jellegű antitörlesztelésekkel, ahol üzleti gyakorlataik tisztességtelennek minősítése csak utólagosan történhet.

Bár a tervezet jogalkotási tárgyalásai példátlan gyorsasággal haladtak – hiszen mindegyik jogalkotó fél egyetértett a jogszabály mihamarabbi elfogadásának szükségességével –, ugyanakkor továbbra is számtalan feloldásra váró kérdés maradt, mint a kötelezettségek módosítására vagy pontosítására szolgáló felhatalmazási jogi aktusok kérdése, a kötelezettségek terjedelme, az alapvető platformszolgáltatások listája vagy a tagállami hatóságokkal történő együttműködés keretei.

Ami azonban kétségtelen, hogy a DMA rendelettervezet 2022 tavaszán történő elfogadása esetén az Európai Unió és a Tanács keretében lefolytatott jogalkotási tárgyalások révén az Igazságügyi Minisztérium ismét élen járhat egy jogalkotási sztenderd felállításában, mint ahogy az a GDPR esetében is történt.

56 Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály) – Általános megközelítés: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13801-2021-INIT/hu/pdf>.

57 Parlamenti jelentés a digitális piacokról szóló rendelettervezet vonatkozásában: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0499_EN.html.